

Základná škola, Komenského ul. 495/ 33, 029 01 Námestovo

Smernica k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov

Článok 1

Úvodné ustanovenie

Riaditeľ Základnej školy Komenského 495/33 v Námestove (ďalej len ZŠ) vydáva v súlade s § 3 písm. d) a o) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) v súlade s článkom 11 ods. 2 písm. f) druhým bodom Organizačného poriadku Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a v súlade so Smernicou č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach.

1.) Táto smernica upravuje základné znaky, formy a prejavy šikanovania detí a žiakov (ďalej len „žiak“), možnosti preventívneho pôsobenia a metódy riešenia šikanovania žiakov v nadväznosti na zodpovednosť školy a školského zariadenia podľa § 144 ods. 1 písm. o) a § 153 ods. 1 zákona a na práva žiaka podľa § 144 ods. 1 písm. i) a k) zákona.

2.) Ustanovenia tejto smernice o škole sa rovnako vzťahujú aj na školské zariadenie (školská klub detí a školská jedáleň pri ZŠ Komenského 495/33 v Námestove.

Článok 2

Charakteristika šikanovania

Šikanovaním je akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorých zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, ich ohrozovanie alebo zastrašovanie. Ide o cielené a opakované použitie násilia voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa nevedia alebo nemôžu brániť. Šikanovanie môže zanechať následky na psychickom a fyzickom zdraví.

(1) Znaky šikanovania

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému,
- b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou.

(2) Prejavy šikanovania

- a) fyzické útoky,
- b) urážlivé prezývky,
- c) nadávky,

- d) posmech,
- e) tvrdé príkazy vykonať určitú vec proti svojej vôli,
- f) odcudzenie vecí,
- g) prehliadanie a ignorovanie obeť.
- h) kyberšikana

(3) Kyberšikanovaním je priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno-komunikačných technológií (najmä telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie, pričom sa často vyskytuje v spojení s inými formami šikanovania.

(4) Kyberšikanovanie má najčastejšie tieto znaky

- a) sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha,
- b) agresor vystupuje často anonymne,
- c) útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť,
- d) agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,
- e) útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,
- f) útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb,
- g) agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest,
- h) útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
- i) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
- j) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
- k) zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy a videozáznamy

(5) Z hľadiska priestupkového zákona môže šikanovanie naplňať skutkovú podstatu **priestupkov** (proti občianskemu spolunažívaniu, proti majetku).

(6) Z hľadiska trestného zákona môže šikanovanie naplňať skutkovú podstatu **trestného činu** (prečin alebo zločin – ohováranie, nebezpečné vyhrážanie, ublíženie na zdraví, obmedzovanie osobnej slobody, nátlak, vydieranie, lúpež, krádež, poškodzovanie cudzej veci, neoprávnené užívanie cudzej veci).

(7) Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkeho veku nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

(8) Páchatelom trestného činu je ten, kto trestný čin spáchal sám. Za spolupáchateľstvo trestného činu sa považuje, ak bol trestný čin spáchaný spoločným konaním dvoch alebo viacerých osôb.

Trestne zodpovedný je ten, kto v čase spáchania činu **dovršil 14. rok** veku.

(9) Pedagogický zamestnanec, ktorému bude známy prípad šikanovania a **neprijme** v tomto smere **žiadne opatrenie**, vystavuje sa riziku **trestného postihu**. Svojim konaním môže naplniť i skutkovú podstatu **trestného činu** – neprekazenia, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví a to tak, že inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší oznamovaciu povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia, či funkcie.

Článok 3

Prevenia šikanovania

(1) Prevenia šikanovania sa zabezpečuje najmä formou:

a) súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane pozitívneho vplyvu osobnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca v rámci každodenného vyučovania, obsahového zamerania a didaktiky predmetov a prierezových tém

1. osobný a sociálny rozvoj,
2. mediálna výchova,
3. multikultúrna výchova,
4. ochrana života a zdravia,
5. výchova a vzdelávanie k ľudským právam,
6. výchova k občianstvu,
7. boj proti extrémizmu,
8. výchova k manželstvu a rodičovstvu a

b) súťaží, hier, prednášok alebo diskusií organizovaných školou

(2) Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ priebežne informujú zákonných zástupcov, opatrovníka, osoby, ktorým súd zveril dieťa do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo do starostlivosti budúcich osvojiteľov (ďalej len „osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa“) alebo zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu o preventívnych činnostiach školy. Pri realizácii preventívnych činností školy riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ venujú zvýšenú pozornosť efektívnosti týchto činností.

(3) Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ vopred preveria navrhované preventívne činnosti školy s cieľom predísť nežiaducemu vplyvu neodborných činností, ako aj škodlivému vplyvu kultov, siekt či extrémistických organizácií na žiakov.

(4) Riaditeľ školy oboznamuje s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania

- a) všetkých žiakov príslušnej školy a ich zákonných zástupcov,
- b) zamestnancov školy príslušnej školy,
- c) osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa,
- d) zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu.

(5) Riaditeľ školy zodpovedá za systémové aktivity školy v oblasti prevencie šikanovania. Pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie najmä

- a) vytvára pozitívne prostredie v škole,
- b) podporuje prosociálne správanie a vzťahy detí,
- c) určuje v školskom poriadku pravidlá:
 - 1. správania sa vrátane sankcií za ich porušenie
 - 2. používania informačno-komunikačných technológií (mobilných telefónov, tabletov, počítačov a iných komunikačných technológií) v priestoroch školy,
- d) **rozpracúva podrobnosti prevencie a riešenia šikanovania žiakov vo vnútornom predpise školy,**
- e) zabezpečuje v súlade s pracovným poriadkom školy zvýšený dozor pedagogických zamestnancov cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení a v čase mimo vyučovania, najmä v priestoroch, kde k šikanovaniu už došlo alebo by k nemu mohlo dochádzať,
- f) oboznamuje pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov so spôsobom oznamovania šikanovania a preverovania šikanovania,
- g) informuje o postupe pri zistení šikanovania, najmä
 - 1. pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov,
 - 2. žiakov,
 - 3. zákonných zástupcov žiaka,
 - 4. osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa,
 - 5. zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu,
- h) zabezpečuje zverejnenie kontaktných údajov inštitúcií, ktoré sa prevenciou a riešením šikanovania zaoberajú,
- i) **určuje v pracovnom poriadku školy povinnosť zamestnancov školy oznamovať podozrenie zo šikanovania,**
- j) zabezpečuje vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania, vrátane kyberšikanovania, prostredníctvom zvyšovania digitálnej gramotnosti učiteľov,
- k) spolupracuje s odbornými zamestnancami príslušného centra pedagogickopsychologického poradenstva a prevencie (ďalej len „centrum“) a ďalšími odbornými pracoviskami poradenských služieb a preventívnych služieb v regióne,
- l) zapája do prevencie šikanovania žiacku školskú radu, radu školy a zriaďovateľa.

Článok 4

Postup v prípade zistenia šikanovania

Ak sa v priestoroch budovy počas školského vyučovania, počas konania školských akcií, na športoviskách zistí prípad šikanovania, je každý zamestnanec školy, pedagogický ale aj nepedagogický, postupovať podľa nasledujúcich krokov:

(1) Zamestnanec, ktorý zistí prípad šikanovania, informuje o danej situácii triedneho učiteľa všetkých žiakov, ktorí sú účastníkmi daného prípadu, informuje koordinátora primárnej prevencie a zástupcu vedenia školy. Pri veľmi vážnych prípadoch šikanovania je tento zamestnanec povinný zavolať políciu.

(2) Žiaci, ktorí boli účastníkmi sporu budú vyzvaní ich triednymi učiteľmi na vyšetrenie prípadu. Pri riešení situácie budú zúčastnení aj zamestnanec, ktorý zistil prípad šikanovania a oznámil danú skutočnosť kompetentným osobám a tiež koordinátor primárnej prevencie. O vyšetrení sa spraví zápisnica, ktorá sa odovzdá zástupcovi vedenia školy a ďalšia kópia bude priložená ku katalógovému listu žiaka. V zápisnici sa opíše skutočnosť, vyjadrenia oboch žiakov, a navrhne sa opatrenie na riešenie daného problému.

(3) Triedni učitelia žiakov pozvú ich rodičov (obete a agresora zvlášť), resp. ich zákonných zástupcov na pohovor. Prítomný na rozhovore bude aj zástupca vedenia školy. O tomto stretnutí sa takisto napíše zápisnica a na základe písomného uzavretia daného prípadu, navrhnutí opatrení na riešenie situácie, vyjadrení dotknutých žiakov a ich rodičov, resp. zákonných zástupcov, sa riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe, ktorý bude v súlade s školským poriadkom školy, pracovným poriadkom školy a súlade s príslušnými zákonmi, t.z. Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. a Zákon o priestupkoch č.372/1990 Z.z. 4. Celý prípad vyšetrenia prípadu šikanovania bude prebiehať pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia danej situácie, z dôvodu, že šikanovanie je veľmi závažný negatívny spoločenský jav.

Metódy riešenia šikanovania

(1) Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba zostavuje tím zamestnancov školy, ktorý navrhuje a zabezpečuje odborný postup pri riešení šikanovania.

(2) Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba pri zisťovaní a preverovaní šikanovania **zabezpečí:**

- a) zaistenie ochrany obetiam,
- b) rozhovor so žiakmi, ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou, s agresormi,
- c) nájdenie vhodných svedkov (individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami)

NIKDY NEKONFRONTOVAŤ OBETE A AGRESOROV!!!

Zabránenie agresorom krivo vypovedať, izolovanie, neumožnenie dohody na spoločnej výpovedi.

- d) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov,
- e) kontaktovanie centra výchovného a psychologického poradenstva alebo diagnostického centra,
- f) poskytnutie podpory obeti,
- g) vedenie písomných záznamov o riešení jednotlivých prípadov šikanovania,
- h) prítomnosť najmenej dvoch pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov,
- i) ohlásenie príslušným útvarom Policajného zboru podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu (závažnejšieho prípadu šikanovania).

Článok 5

Opatrenia na riešenie šikanovania

(1) Opatreniami na riešenie šikanovania **pre obeť** a jej zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je obeť umiestnená na základe rozhodnutia súdu sú najmä

- a) odporúčanie vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť,
- b) riaditeľ školy alebo ním poverená osoba zabezpečí skupinového intervenčného programu v spolupráci s centrom,
- c) zaistenie bezpečia obete.

(2) Opatreniami na riešenie šikanovania **pre agresora** a jeho zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je agresor umiestnený na základe rozhodnutia súdu sú najmä

- a) odporúčanie rodičom agresorov vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť,
- b) udelenie výchovného opatrenia – napomenutie a pokarhanie triednym učiteľom, pokarhanie riaditeľom školy, zníženie známky zo správania,
- c) preloženie žiaka do inej triedy (ak to podmienky školy dovoľujú),
- d) v mimoriadnych prípadoch:

- odporúčenie rodičom umiestniť žiaka na dobrovoľný diagnostický pobyt do príslušného

diagnostického centra alebo liečebno-výchovného sanatória,

- oznámenie príslušnému ÚPSV a R – odbor sociálno-právnej ochrany detí za účelom využitia nutných výchovných opatrení v prospech maloletých v zmysle zákona č. 195/1998 o sociálnej pomoci, v znení neskorších predpisov,
- oznámenie príslušnému útvaru policajného zboru SR, ak došlo k závažnejšiemu prípadu šikanovania, pri ktorom je podozrenie, že bol spáchaný trestný čin.

(3) Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec je povinný šikanovanie, alebo podozrenie zo šikanovania medzi žiakmi bezodkladne riešiť a každej jeho obeť bezodkladne poskytnúť pomoc.

Článok 6

Spolupráca školy s orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

- (1)** Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil
- a) šikanovania,
 - b) spáchania trestného činu.
- (2)** Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť
- a) podozrenie podľa odseku 1,
 - b) skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov,
 - c) opatrenie, ktoré prijal podľa článku 4 alebo článku 5.

Článok 7

Spolupráca školy so zákonnými zástupcami žiakov, osobami, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadením, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu

- (1)** Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, ďalší pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci s rodinou obeť a s rodinou agresora.
- (2)** Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obeť, agresora alebo svedka najmä na zachovanie dôvernosti informácií.
- (3)** Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora a osobám, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadeniu, v ktorom je umiestnený na základe rozhodnutia súdu, umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.
- (4)** O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom školy vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom vyhotovení poskytne každej zo zúčastnených osôb.

Článok 8

Zmena smernice

1. Každá zmena tejto smernice sa môže vykonať len formou zmeny smernice.
2. Zmena smernice je prerokovaná v pedagogickej rade školy.
3. Finálne znenie smernice schvaľuje riaditeľ školy.

Článok 9

Závěrečné ustanovenie

1. Táto smernica bola prerokovaná na pedagogickej rade dňa: 20. 11. 2018
2. Táto smernica nadobúda platnosť a účinnosť od 21. 11. 2018